‘De Natuurherstelverordening gaat het verschil maken’

— Ria Dubbeldam (samenstelling)

Gert-Jan Nabuurs, hoogleraar Europese bossen bij Wageningen UR

‘Ik ben zeer hoopvol gestemd. Al zal natuurherstel tijd nodig hebben en de monitoring nog een uitdaging zijn’

‘Jazeker. Daar kan ik heel duidelijk over zijn. De Natuurherstelverordening (NHV) is een bindende wet die meteen in werking is getreden toen de Europese Raad de wet goedkeurde. De lidstaten moeten aan de bak met herstelmaatregelen om habitattypen naar een goede conditie te brengen. Daarnaast moeten in alle (overige!) bosecosystemen maatregelen genomen worden die de biodiversiteit verbeteren (Artikel 12). De effecten worden gemeten aan de hand van zes indicatoren zoals dood hout en ongelijkjarig bos. Het effect van de NHV wordt vergroot doordat er ook artikelen zijn voor bijvoorbeeld landbouw, beken, steden en bestuivers. Van beekherstel verwacht ik ook positieve effecten voor het Nederlands bos.
Natuurlijk, de NHV is slechts een wet en implementatie heeft tijd nodig. Ook bosherstel kost tijd. Decennia! Dat hebben we onder andere geleerd in het Europese bosherstelproject SUPERB. Maar de nationale herstelplannen worden al opgezet. Elk land moest in september een conceptplan indienen. Gunstig voor Nederland is dat de NHV-groep van LVVN dat voortvarend heeft aangepakt en het natuurherstelplan mooi in lijn loopt met de lancering van de stikstofplannen. Ook de benodigde financiering voor de stikstofplannen en dus ook voor de NHV is er.
Ik ben zeer hoopvol gestemd. Al zal natuurherstel tijd nodig hebben en de monitoring nog een uitdaging zijn. Want wanneer is een habitat in goede staat? Het Europese netwerk van bosinventarisatie-instituten (ENFIN), waarvan ik bestuurslid ben, werkt al aan methoden voor rapportage onder de NHV.
Ik denk dat we over vijftien tot twintig jaar al een effect van de NHV zien in ons bos. Voor bosbeheer is dat een korte termijn en hopelijk ziet het beleid dat ook als korte termijn.’

foto Marco van de Burgwal

Joke Bijl, woordvoerder Staatsbosbeheer

‘Het is een goede eerste stap, maar het komt aan op langetermijnperspectief en uitvoering’

‘Het Natuurplan dat Nederland in september heeft ingediend als nationale uitwerking van de Europese Natuurherstelverordening, bevestigt dat natuurherstel en -beheer hard nodig zijn en dat de eerste stappen hiervoor direct moeten worden gezet. Natuur is nu eenmaal onontbeerlijk voor de leefbaarheid en de kwaliteit van onze leefomgeving. Het is daarom goed dat het plan benoemt dat natuurlijke oplossingen een belangrijke bijdrage leveren aan het klimaatrobuust maken van ons land. Het gaat daarbij niet alleen over specifieke, hoge natuurkwaliteiten (Natura 2000 en Nationaal Natuurnetwerk), maar ook over bestuivers in algemene zin en natuur in stedelijk en agrarisch gebied.
De Natuurherstelverordening stelt de eerste doelen al voor 2030. De focus op de korte termijn is daarom logisch, maar het komt aan op het langetermijnperspectief. Om veerkrachtig te kunnen zijn heeft natuur ruimte nodig, en de druk op de ruimte is groot. Staatsbosbeheer pleit daarom voor afstemming met de grote ruimtelijke vraagstukken vanuit (land)bouw, infrastructuur en andere vormen van grondgebruik. Zorg voor een stevige visie, die ook verankerd is in de Nota Ruimte.
De focus voor de korte termijn ligt vooral op Natura 2000, terwijl er ook kansen zijn om in andere gebieden natuur te versterken. Het is zinvol om die maatregelen in beeld te brengen en mee te nemen in de eerste fase, zodat de natuur overal zo snel mogelijk op orde wordt gebracht en meehelpt in het halen van de doelen voor 2030. Om als natuurbeheerder invulling te kunnen geven aan het uitvoeren van de maatregelen, moet ook de financiering, inclusief regulier beheer, geborgd zijn.’

Theo Zeegers, entomoloog EIS Kenniscentrum Insecten

‘Wat het verschil kan maken is het denken tussen onze oren, niet een verordening’

‘Dat het slecht gaat met onze wilde bijen en dagvlinders, is bekend. Met onze zweefvliegen lijkt het zelfs nog slechter te gaan. Naar schatting is over de laatste dertig jaar hun aantal meer dan gehalveerd. Hommels zitten in hetzelfde schuitje. Duidelijk is dat de meerderheid van onze bestuivers in zwaar weer verkeert. Dat geldt zowel voor bossen, moerassen als heideterreinen. We zien soortgelijke trends in omliggende landen. Daarom is het goed dat de Natuurherstelverordening doelen stelt voor het herstel van populaties bestuivers. In 2030 moet de neergaande trend zijn gestopt en vervolgens worden omgebogen naar een opgaande trend per 2036. Om dat te kunnen halen, is een trendbreuk met het huidige beleid noodzakelijk. De afgelopen jaren is via de Nationale Bijenstrategie vooral ingezet op vrijblijvende, lokale burgerinitiatieven. De oorzaken van de achteruitgang blijven hiermee buiten schot: stikstof, pesticiden, verdroging, intensief landgebruik en imkerij. Om de doelstellingen voor 2030 en later een kans te geven, is het onvermijdelijk dat de drukfactoren wezenlijk verminderd moeten worden.
“Tussen droom en daad staan wetten in de weg en praktische bezwaren” heet het dan. In dit geval hebben de praktische bezwaren de overhand, de wetten ontbreken vooral. De voorgestelde stikstofwetgeving, hoe ambitieus ook politiek gezien, schiet ecologisch nog steeds tekort. De overheid houdt zich stelselmatig niet aan de eigen pesticidenwetgeving en controle op zowel pesticiden als watergebruik schieten stelselmatig grootschalig tekort. Een paar akkerranden inzaaien met bloemenmengsels gaat niet helpen.
De stelling is een klassiek falsifieerbare uitspraak. Mijn stelling is dat falsifiëring onvermijdelijk is, tenzij we het roer rigoureus omgooien in ons natuur- en landbouwbeleid. Wat het verschil kan maken is het denken tussen onze oren, niet een verordening.’

Judy Koppejan, senior adviseur Strategie Nederland bij Wereld Natuur Fonds

‘De verordening biedt de kans om natuurherstel eindelijk structureel aan te pakken; dat vraagt om keuzes, middelen en bestuurlijke durf’

‘Ja, de Natuurherstelverordening kan het verschil maken, maar alleen als de Nederlandse overheid nu kiest voor een duidelijke langetermijnkoers. Het potentieel van de NHV is groot. Lidstaten zijn verplicht om natuur op grote schaal te herstellen en daar concrete resultaten op te laten zien. Dat is hard nodig, want Nederland haalt veel natuurdoelen al tientallen jaren niet. Tegelijkertijd wordt steeds zichtbaarder hoe groot de waarde van gezonde natuur is. De droogte, hittegolven en natuurbranden die Europa de afgelopen maanden troffen, laten zien hoe kwetsbaar we zijn. Sterke, herstelde ecosystemen maken ons beter bestand tegen zulke bedreigingen.
Natuurherstel helpt bovendien bij maatschappelijke uitdagingen. Het draagt bij aan klimaatadaptatie, waterveiligheid en waterbeschikbaarheid. Economisch is het ook een verstandige keuze. Onderzoek laat bovendien zien dat de maatschappelijke opbrengsten van natuurherstel groter zijn dan de kosten.
Om die kansen te benutten, zijn een duidelijke koers en bijbehorende regels en middelen nodig. In 2050 moeten voor alle te herstellen ecosystemen maatregelen zijn ingezet. Toch schuift het huidige Ontwerp-Natuurherstelplan veel keuzes vooruit. Juist nu moet duidelijk worden hoe Nederland de doelen voor 2030, 2040 en 2050 wil halen. Zonder die richting dreigt het Ontwerp-Natuurherstelplan te blijven steken in symptoombestrijding in plaats van de samenhangende aanpak vorm te geven die leidt tot herstel.
De NHV biedt de kans om natuurherstel eindelijk structureel aan te pakken. Dat vraagt om keuzes, middelen en bestuurlijke durf. De kosten van uitstel zijn groter dan de investering die nu nodig is. De vraag is dus niet of Nederland zich ambitieus natuurherstel kan veroorloven, maar of Nederland zich kan veroorloven het níet te doen. Voor mij is het antwoord duidelijk: het moment om hiervoor te kiezen is nu.’

Marije Klever, voorzitter BoerenNatuur Nederland

‘Boeren moeten goed in staat worden gesteld om langjarig natuur- en landschapsbeheer uit te voeren’

‘De Natuurherstelverordening kán het verschil maken, mits Nederland er op de juiste wijze invulling aan geeft. Een aanzienlijk deel van de opgaven op het vlak van natuur en landschap ligt in het landelijk gebied. Boeren kunnen daar een belangrijke bijdrage aan leveren. Dat vraagt meer dan simpelweg extra hectares agrarisch natuur- en landschapsbeheer (ANLb).
Het juiste beheer moet dan langjarig op de juiste plekken worden uitgevoerd met voldoende ruimtelijke samenhang én als onderdeel van een bredere instrumentenmix. Bovenal moeten boeren in staat worden gesteld om dat beheer uit te voeren. Daarvoor zijn onder andere concurrerende, langjarige vergoedingen nodig, duidelijke doelen en voldoende ondersteunend beleid, bijvoorbeeld op het vlak van waterbeheer en predatie.
Het Ontwerp-Natuurplan maakt echter nog niet duidelijk wat er precies van het ANLb verwacht wordt en hoe de overheid gaat zorgen voor de juiste randvoorwaarden. Er is dus nog een flinke verbeterslag nodig. Dus ja: in theorie kan de Natuurherstelverordening het verschil maken. Maar in de praktijk zal dat pas gebeuren als Nederland de opgaven weet te vertalen in een realistische en uitvoerbare aanpak én daar tijdig de juiste instrumenten voor beschikbaar stelt.
Dat vraagt – in lijn met de Natuurherstelverordening – om een systeembenadering, met als doel het realiseren van een volhoudbaar voedselsysteem waarin natuur, landschap en landbouw met elkaar in balans zijn.’

foto Hans van den Bos | Pluimvoetbij (man)